

UMCS

5-osios tarptautinės mokslinės konferencijos

**VERTYBĖS LIETUVIŲ IR LENKŲ KALBŲ PASAULĖVAIZDYJE.
TEKSTOLOGIJS KULTŪRINIAI ASPEKTAI.
TEKSTAS–TEKSTEMA–KONTEKSTAS**

2023 m. rugsėjo 7–9 d.
Vilniaus universitetas

TEZĖS / TEZY

5. Międzynarodowej Konferencji Naukowej

**WARTOŚCI W JĘZYKOWYM OBRAZIE ŚWIATA POLAKÓW I LITWINÓW.
KULTUROWE ASPEKTY TEKSTOLOGII.
TEKST–TEKSTEM–KONTEKST**

7–9 września 2023 r.
Uniwersytet Wileński

PARENGĖ / OPACOWAŁY

Kristina Rutkovska, Vilija Ragaišienė

Vilnius
2023

ORGANIZATORIAI / ORGANIZATORZY

Vilniaus universiteto Polonistikos centras,
Marijos Kiuri-Sklodovskos universiteto
Kalbotyros ir literatūrologijos instituto Lenkų kalbos
tekstologijos ir gramatikos katedra

Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego,
Katedra Tekstologii i Gramatyki Języka Polskiego
Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS

Bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos integralios bibliotekų informacinės
sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*.

ISBN 978-609-07-0912-2

<https://doi.org/10.15388/Proceedings.2023.36>

Copyright © 2023 Kristina Rutkovska, Vilija Ragaišienė

Published by [Vilnius University Press](#)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Terminologijos gimimas: lenkų ir lotynų kalbų įtaka 1642 m. K. Sirvydo žodynui

Lietuvių kalbos raštijai žengiant pirmuosius žingsnius XVI–XVII amžiuje, turėjo būti užpildyta nemažai leksinių ir referencinių spragų, kadangi senoji pagonių lietuvių kalba turėjo atspindėti naujas kultūrinės realijas, atėjusias kartu su krikščionybės priėmimu ir kontaktais su lenkakalbiais. Šios užduoties pirmasis ėmėsi jėzuitų kunigas Konstantinas Sirvydas, 1629 m. parašęs pirmąjį lietuvių kalbos žodyną. Tiek Sirvydo 1642 m. „*Dictionarium trium linguarum*“, tiek slavizmai, lietuvių kalbotyroje turi ilgą tyrimų istoriją, tačiau nėra nei vieno straipsnio nagrinėjančio lenkų ir lotynų kalbų įtaką Sirvydo žodynui, arba klasikinių kalbų įtaką lietuvių kalbai apskritai. Rengdamiesi šiam pranešimui išanalizavome visas 14 598 Sirvydo žodyno lemas, suteikdami kiekvienai a) reikiamybės, b) kalbos, padariusios įtaką ir c) įtakos rūšies, žymes. Tirdami norėjome sužinoti, kuri kalba padarė didesnę įtaką žodžiams, kurių iki tol lietuvių kalboje nebuvo. Taip pat išanalizavome koku būdu Sirvydas vedė naujus konceptus į lietuvių kalbą – skolindamasis, kurdamas vertinius ar kurdamas originalias lemas.

Literatūra

- Grant, A.P. ed., 2020. *The Oxford Handbook of language contact*. Oxford University Press. *Loanwords in the world's languages: a comparative handbook*. Haspelmath, M., & Tadmor, U. ed., Walter de Gruyter, 2009.
- Pakalka K. 1964. Pirmasis lietuvių kalbos žodynas (*Konstantino Sirvydo «Dictionarium trium linguarum», 1629*): Disertacija filologijos mokslų kandidato laipsniui įgyti, Vilnius.